

Lieta C-375/20

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2020. gada 10. augusts

Iesniedzējtiesa:

Tribunal da Relação de Coimbra (Koimbras apelācijas tiesa,
Portugāle)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2020. gada 11. maijs

Apelācijas sūdzības iesniedzēja:

Liberty Seguros SA

Athbildētājs apelācijas tiesvedībā:

DR

Pamatlietas priekšmets

Tribunal da Relação de Coimbra (Koimbras apelācijas tiesa, Portugāle) trešā civillietu palāta lūdz Tiesu lemt par valsts tiesībās paredzētās iespējas atsaukties pret cietušajām trešajām personām un *Fundo de Garantia Automóvel* (Automašīnu apdrošināšanas garantiju fonds, Portugāle) uz apdrošināšanas līguma spēkā neesamību – kura izriet no tā līgumiskā ceļā noteiktā satura prettiesiskuma – saderību ar Savienības tiesībām.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

LESD 267. panta otrā daļa.

Prejudiciālie jautājumi

Vai [Savienības] tiesībām, it īpaši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 2009/103/EK ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar

kuru pret cietušajām trešajām personām un *Fundo de Garantia Automóvel* var atsaukties uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līguma saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu spēkā neesamību, ja minētā spēkā neesamība izriet no apstākļa, ka apdrošinājuma ņēmējs apdrošināto transportlīdzekli ir izmantojis nelikumīgai un neatļautai personu un preču pārvadāšanai par atlīdzību, kā arī slēpis šo izmantošanas mērķi no apdrošināšanas sabiedrības? Vai atbilde būtu tāda pati, ja pasažieri būtu zinājuši par to, ka pārvadājumi ir nelikumīgi un neatļauti?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību, īpaši tās 13. panta 1. punkts.

Spriedums, 2017. gada 22. jūlijs, *Fidelidade-Companhia de Seguros S. A. pret Caisse Suisse de Compensation* u.c. (C-287/16, EU:C:2017:575); spriedums, 2006. gada 4. jūlijs, *Adeneler* u.c. (C-212/04, EU:C:2006:443); spriedums, 1993. gada 16. decembris, *Miret* (C-334/92, EU:C:1993:945), un spriedums, 1990. gada 13. novembris, *Marleasing SA* (C-106/89, EU:C:1990:395).

Atbilstošās valsts tiesību normas

Decreto-Lei n.º 291/2007, de 21 de agosto (aprova o regime do sistema do seguro obrigatório de responsabilidade civil automóvel e transpõe parcialmente para a ordem jurídica interna a Diretiva n.º 2005/14/CE, do Parlamento Europeu e do Conselho, de 11 de maio, que altera as Diretivas n.ºs 72/166/CEE, 84/5/CEE, 88/357/CEE e 90/232/CEE, do Conselho, e a Diretiva n.º 2000/26/CE, relativas ao seguro de responsabilidade civil resultante da circulação de veículos automóveis) (2007. gada 21. augusta Dekrētlukums Nr. 291/2007, ar ko apstiprina obligātās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas sistēmas saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu režīmu un daļēji transponē Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/14/EK (2005. gada 11. maijs), ar ko groza Padomes Direktīvas 72/166/EEK, 84/5/EEK, 88/357/EEK un 90/232/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/26/EK, attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu (turpmāk tekstā arī – “SORCA”), 2007. gada 21. augusta *Diário da República* Nr. 160/2007, I sērija: 22. pants, 47. panta 1. punkts, 49. panta 1. punkta a) un b) apakšpunkts un 54. panta 3. punkts.

Decreto-Lei n.º 72/2008, de 16 de abril (estabelece o regime jurídico do contrato de seguro) (2008. gada 16. aprīļa Dekrētlukums Nr. 72/2008, ar kuru ievieš apdrošināšanas līguma tiesisko režīmu) (turpmāk tekstā – “ALTR”), 2008. gada 16. aprīļa *Diário da República* Nr. 75/2008, I sērija: it īpaši 14. panta 1. punkts, 24. panta 1. punkts, 25. panta 3. punkts un 43. pants.

Civilkodeksa 253. pants, 254. panta 1. punkts, 280. un 294. pants.

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 *Liberty Seguros SA* cēla prasību par fakta konstatēšanu pret atbildētāju *DR*, kurš šobrīd ir atbildētājs apelācijas tiesvedībā, lūdzot “atcelt ar atbildētāju noslēgto apdrošināšanas līgumu būtiskas tā spēkā neesamības dēļ ar atpakaļejošu spēku no tā noslēgšanas dienas, neskarot prasītājas tiesības paturēt viņa veiktās apdrošināšanas iemaksas atbilstoši Dekrētlukuma Nr. 72/2008 25. panta 5. punkta noteikumiem”.
- 2 Prasītāja, kura šobrīd ir apelācijas sūdzības iesniedzēja, būtībā apgalvo, ka tā ar atbildētāju 2015. gada 27. augustā ir noslēgusi civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu, kurā apdrošinātais priekšmets bija transportlīdzeklis (kas sīkāk identificēts pamattiesvedības materiālos) ar reģistrācijas numuru 56-FB-46 (turpmāk tekstā – “FB”), un ka attiecīgajā pieteikumā atbildētājs norādīja, ka viņš ir transportlīdzekļa īpašnieks, un paziņoja, ka viņš to izmanto privātiem mērķiem kā tā parastais vadītājs.
- 3 Tāpat tā apgalvoja, ka 2015. gada 9. septembrī atbildētājs iesniedza pieteikumu grozīt minēto apdrošināšanas līgumu, lūdzot, lai apdrošinātais priekšmets transportlīdzekļa “FB” vietā būtu cits tās pašas preču zīmes un modeļa transportlīdzeklis ar reģistrācijas numuru 80-PX-30 (turpmāk tekstā – “PX”), viņš norādīja, ka ir arī šī transportlīdzekļa īpašnieks un parastais vadītājs, un paziņoja, ka to ir paredzēts izmantot privātiem mērķiem, ka tam ir sešas sēdvietas un ka viņš ir apdrošinājumaņēmējs un parastais vadītājs, nenorādot, ka tam būtu piekabe. Prasītāja uzticējās atbildētāja sniegtajām ziņām un piekrita līguma grozījumiem, atstājot spēkā visus pārējos sākotnējā, 27. augustā noslēgtā līguma noteikumus.
- 4 Tā arī apgalvoja, ka pēc ceļu satiksmes negadījuma, kas notika 2016. gada 24. martā Francijā (kurā cieta divpadsmit personas, kas brauca transportlīdzeklī), tā uzzināja, ka atbildētājs brīdī, kad viņš lūdza aizstāt apdrošināto transportlīdzekli, nebija un arī vēlāk nekļuva par tā īpašnieku, nebija tā parastais vadītājs, to neizmantoja pieteikumā norādītajam mērķim, bet gan minētais transportlīdzeklis tika izmantots neatļautiem par maksu sniegtiem pasažieru emigrantu pārvadājumiem starp Portugāli un Šveici, ka transportlīdzeklis tika izmantots kopā ar piekabi, kuras bruto svars ir 1300 kg, tajā ir divpadsmit sēdvietas (papildus vadītāja sēdvietai), turklāt minētā transportlīdzekļa parastais vadītājs bija 19 gadus vecais FN, kuram ir B kategorijas neprofesionālā autovadītāja apliecība, kas tam ļāva vadīt transportlīdzekļus, kuros tiek pārvadātas ne vairāk par 9 personām, ar pievienotu piekabi, kuras bruto svars nepārsniedz 750 kg.
- 5 Visbeidzot, prasītāja apgalvoja, ka atbildētājs apzināti nenorādīja šos faktus, it īpaši transportlīdzekļa izmantošanu veiktajai darbībai, maldinot to attiecībā uz

līgumā norādīto risku, un piebilda, ka, ja tā būtu zinājusi par šiem faktiem, tā būtu atteikusies noslēgt līgumu.

- 6 Ar savu rīcību atbildētājs apzināti un tīši neizpildīja Dekrētlikuma Nr. 72/2008 24. panta 1. punktā paredzēto pienākumu sākotnēji norādīt pārnesimo risku. Šī iemesla dēļ atbilstoši minētā Dekrētlikuma 25. panta 3. punktam un Civilkodeksa 253. pantam un 254. panta 1. punktam [prasītājam] ir tiesības atcelt līgumu, un tā vēlas panākt to tiesas ceļā.
- 7 Atbildētājs, kurš tika pienācīgi pieaicināts, neatbildēja.
- 8 *Fundo de Garantia Automóvel* (Automobiļu apdrošināšanas garantiju fonds; turpmāk tekstā – “FGA”) atbildētājam noteiktajā atbildes sniegšanas termiņā iesniedza pamata brīvprātīgo iestāšanās rakstu, kurā, atsaucoties uz savu procesuālo tiesībspēju (tam ir tāda pati interese kā atbildētājam, jo, ja tiktu apmierināti prasītājas prasījumi, tas būtu atbildīgs par zaudējumu atlīdzības izmaksāšanu), tas apstrīdēja prasītājas apgalvotos faktus un lūdza noraidīt prasību, iesniedzot pretprasību un trešo personu pieteikumu par iestāšanos lietā un lūdzot uzdot iestāties lietā VS (apdrošinātā transportlīdzekļa reģistrētā īpašniece), FN (apdrošinātā transportlīdzekļa vadītājs) un JT (prasītājas apdrošināšanas aģents).
- 9 Šajā nolūkā tas apgalvoja, ka apdrošināšanas līgums ar apdrošināšanas aģenta starpniecību tika noslēgts atbildētāja DR dzīvesvietā, un bija vispārzināms fakts, ka DR profesionāli nodarbojas ar personu pārvadāšanu par maksu starp Šveici un Portugāli, par šo faktu bija zināms prasītāja apdrošināšanas aģentam, kurš līguma noslēgšanas/grozīšanas brīdī pārbaudīja transportlīdzekli un zināja, ka tam bija trīs sēdvietu rindas un piekabes āķis. Tas piebilda, ka pašas prasītājas rīcībā ir plašs resursu klāsts, lai tā varētu konstatēt apdrošinātās personas iesniegtās informācijas patiesumu, un ka tai ir pienākums pārbaudīt apdrošinājuma ņēmēja atbildes un pārliecināties par to pareizību – šī iemesla dēļ tas, ka tiek norādīts uz līguma atceļamību, ir uzskatāms par negodīgu rīcību, kas izpaužas kā *venire contra factum proprium*. Turklāt tas apgalvo, ka, gadījumā, ja pastāvētu šāda kļūds trūkums, atbilstoši Dekrētlikuma Nr. 291/2007 22. panta noteikumiem tā uz to nevarētu atsaukties pret cietušajām personām, tādēļ tas iesniedza pretprasību, lūdzot piespriest prasītāju “atzīt, ka iespējama apdrošināšanas līguma, kas tika noslēgts ar atbildētāju DR, atceļamība vai atzīšana par spēkā neesošu nevar tikt izmantota pret cietušajām personām un FGA”.
- 10 Pabeidzot tiesvedību, kas balstīta uz sacīkstes principu starp pamatlīstas dalībniekiem, tiesa atļāva FGA pamata brīvprātīgo iestāšanos lietā un apmierināja iesniegto pretprasību.
- 11 Starplaikā prasītāja iesniedza prasības pieteikuma papildinājumu, uzturot spēkā visus sākotnējā prasības pieteikumā ietvertos prasījumus, bet apgalvoja, ka, tā kā apdrošināšanas līgums ir noslēgts ar personu, kurai nav intereses, kas pelnītu tiesisku aizsardzību (nelikumīgas/neatļautas pasažieru pārvadājumu darbības veikšana), saskaņā ar Dekrētlikuma Nr. 72/2008 43. panta 1. punktu līgums nav

spēkā un šī iemesla dēļ atbilstoši *Código de Processo Civil* (Civilprocesa kodeksa) 265. panta 2. un 3. punktam tā lūdza grozīt prasību, lai tajā tiktu iekļauti šādi prasījumi:

“a) – galvenokārt – atzīt par spēkā neesošu apdrošināšanas līgumu ar visām no tā izrietošajām tiesiskajām sekām;

b) – pakārtoti, gadījumā, ja minētais līgums netiek atzīts par spēkā neesošu, atzīt tā atcelšanu precīzi un atbilstoši prasības pieteikumā ietvertajam pamatojumam, kas ir pienācīgi pievienots lietas materiāliem.”

- 12 Pirmās instances tiesa uzskatīja, ka tostarp ir pierādīti šādi turpmāk norādīti fakti.
- 13 2015. gada 27. augustā atbildētājs piedāvāja prasītājam noslēgt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu.
- 14 Ar šo piedāvājumu atbildētājs, kurš sevi norādīja kā transportlīdzekļa *FB* īpašnieku un paziņoja, ka viņš to izmanto personiskiem mērķiem, papildus civiltiesiskās atbildības riska obligātajai apdrošināšanai par kaitējumu, ko izraisījusi šī transportlīdzekļa izmantošana, kā apgalvotais īpašnieks un parastais vadītājs vēlējās nodrošināt daļēju aizsargstikla apkopes segšanu autorizētā remontdarbnīcā, apdrošināšanu vadītāja nāves vai darbnespējas gadījumā, vadītāja medicīnas izdevumu segšanu, viņa pilnīgu pagaidu darbnespēju viņa hospitalizācijas dēļ, kā arī papildu palīdzību ceļojumos.
- 15 Prasītāja, uzticoties atbildētāja tajā brīdī sniegtajām ziņām, kuru patiesumu un labticību tā prezumēja, piekrita tai piedāvātajiem apdrošināšanas segumiem un izsniedza attiecīgo polisi.
- 16 2015. gada 9. septembrī atbildētājs apdrošināšanas līguma, kas bija stājies spēkā dažas dienas iepriekš, ietvaros iesniedza prasītājam jaunu piedāvājumu, ar kuru, negrozot spēkā esošo apdrošināšanas segumu un kapitālu, viņš, aizstājot līdz tam apdrošināto transportlīdzekli, vēlējās apdrošināt citu šīs pašas preču zīmes un modeļa transportlīdzekli ar reģistrācijas numuru PX.
- 17 Atbildētāja parakstītajā grozījumu piedāvājumā viņš norādīja, ka arī attiecībā uz šo transportlīdzekli viņš noslēdz apdrošināšanas līgumu kā īpašnieks un šī transportlīdzekļa parastais vadītājs; ka viņš to ir paredzējis lietot personiskiem mērķiem un ka tam ir 6 (sešas) sēdvietas, kas ir piemērotas pasažieru pārvadājumiem, kā arī vadītāja sēdvietā, nepaziņojot par to, ka viņam būtu nodoms apdrošināt piekabi.
- 18 Prasītāja, atkal uzticoties atbildētāja sniegtajām ziņām, kas ietvertas grozījumu priekšlikumā, kuru viņš ir parakstījis 2015. gada 9. septembrī un kura patiesumu un labticību tā uzskatīja par prezumētu, piekrita mainīt apdrošināto transportlīdzekli atbilstoši līgumā paredzētajiem riska apstākļiem, sākot no šī datuma, un izsniedza atbilstošos apdrošināšanas līguma grozījumus.

- 19 Pēc 2016. gada 25. marta prasītāja uzzināja, ka atbildētājs deklarēto transportlīdzekli nav izmantojis apdrošināšanas piedāvājumā norādītajam izmantošanas mērķim ne brīdī, kad viņš piedāvāja nomainīt apdrošināto transportlīdzekli, ne vēlāk, bet gan to izmantoja citam mērķim, par maksu veicot starptautiskus emigrantu pasažieru un preču pārvadājumus starp Šveici un Portugāli, turklāt izmantojot piekabi.
- 20 Apdrošinātais transportlīdzeklis pārvietojās ar deviņām personām tajā (trīs sēdvietu rindās, katra no tām ar trim vietām), izņemot 2016. gada 24. martu, datumu, kurā tas pārvietojās ar divpadsmit personām (četrās sēdekļu rindās ar trim vietām, un pēdējā no šīm rindām bija izņemama).
- 21 Atbildētājs veica šo darbību, kuru viņš reklamēja vismaz kopš 2015. gada aprīļa, nesaņemot nevienas iestādes atļauju tās veikšanai.
- 22 Atbildētājs savā apdrošināšanas piedāvājumā apzināti nepaziņoja par šo darbību prasītājam.
- 23 Atbildētājs un persona, kas iestājusies lietā, proti, FN, bija parastie transportlīdzekļa "PX" vadītāji.
- 24 Personai, kas iestājusies lietā – FN 2016. gada 23. martā bija 19 gadi, viņam bija B kategorijas neprofesionālā vadītāja apliecība, kas viņam ļāva vadīt transportlīdzekļus, kuros tiek pārvadāti ne vairāk par 9 pasažieriem, ar pievienoto piekabi, kuras bruto svars nepārsniedz 750 kg.
- 25 FN kā transportlīdzekļa "PX" un otra atbildētāja transportlīdzekļa vadītājs laikposmā no 2015. gada augusta līdz 2016. gada 24. martam veica vismaz divdesmit ceļojumus (turp un atpakaļ) starp Šveici un Portugāli, lielākoties izmantojot transportlīdzekli "PX".
- 26 Apdrošinātais transportlīdzeklis vismaz dažos no šiem braucieniem tika izmantots kopā ar piekabi, kuras bruto svars bija 1300 kg.
- 27 Transportlīdzeklim "PX" bija deviņas stacionāras sēdvietas, un 2016. gada 24. martā tam ceturtajā rindā tika pievienotas vēl trīs izņemamas sēdvietas. Šīs sēdvietas tika piestiprinātas dienā, kad tika uzsākts brauciens, kura laikā notika negadījums, un tām nebija drošības jostu.
- 28 Atbildētājs pilnībā apzinājās, ka viņš nevarēja reklamēt un vēl jo mazāk paziņot prasītājam īsto un faktisko darbību, ko tas veica, izmantojot šo transportlīdzekli (un piekabi), no kura tas guva lielu peļņu cenas dēļ, ko tas iekasēja no personām, kuras izmantoja viņa pakalpojumus, ņemot vērā, ka attiecīgās kompetentās iestādes nebija atļāvušas šo darbību.
- 29 Atbildētājs no katra pārvadātā pasažiera iekasēja vismaz 100 EUR par katru braucienu (turp vai atpakaļ) starp Portugāli un Šveici.

- 30 Minētajā cenā ietilpa pasažiera un viņa bagāžas pārvadājums “no durvīm līdz durvīm” režīmā.
- 31 Braucienus veica viens vadītājs, kuram visbiežāk nebija atbilstošas vadītāja apliecības, ņemot vērā pārvadājamo personu skaitu un transportlīdzekļa un attiecīgo piekabju raksturlielumus.
- 32 Atbildētājs pilnībā apzinājās, ka, ja apdrošināšanas pieprasīšanas brīdī viņš būtu paziņojis prasītājam par savu darbību, kuru viņš veica un plānoja turpināt veikt, izmantojot apdrošināto transportlīdzekli, tā nekad nebūtu piekritusi noslēgt ar atbildētāju apstrīdēto apdrošināšanas līgumu, vēl jo mazāk veikt izmaiņas attiecībā uz apdrošināto transportlīdzekli, par kuru līgums tika noslēgts vēlāk.
- 33 Prasītāja uzzināja par šiem faktiem (saistībā ar atbildētāja veikto darbību, izmantojot apdrošināto transportlīdzekli) pēc smaga satiksmes negadījuma, kurā bija iesaistīts pasažieru mikroautobuss PX, un pēc veiktās izmeklēšanas.
- 34 Šis negadījums notika 2016. gada 24. martā plkst. 23.40, uz EN79 šosejas Mulēnā, Monbeņī (*Montbeugny*) pašvaldībā (Liona, Francija).
- 35 Satiksmes negadījums notika, kad apdrošinātais transportlīdzeklis, kuru tobrīd vadīja persona, kas iestājusies lietā – FN, un kurš brauca Makonas-Mulēnas (*Mâcon-Moulins*) virzienā, frontāli sadūrās ar kravas automašīnu, kas brauca pretējā virzienā.
- 36 Sadursme notika ceļa labajā joslā no kravas automašīnas braukšanas virziena (Mulēna-Makona viedokļa), kad transportlīdzeklis “PX”, kurš brauca pretējā virzienā, veicot vairākus citu transportlīdzekļu apdzīšanas manevrus un braucot ar ātrumu, kas pārsniedza minētajā ceļa posmā atļauto ātrumu (80 km/h), iebruca minētajā joslā.
- 37 Šis sadursmes rezultātā gāja bojā divpadsmit emigrējuši Portugāles pilsoņi, kuri devās no Šveices uz savu dzimto zemi, lai tur kopā ar savām ģimenēm pavadītu Lieldienu brīvdienas.
- 38 Katrs no šiem pasažieriem bija samaksājis – vai viņam bija jāmaksā – atbildētājam DR summu vismaz 100 EUR apmērā par veicamo braucienu.
- 39 Ja šis brauciens netiktu pārtraukts tik traģiskā veidā, tam bija jānotiek bez pārtraukuma starp Šveici un Portugāli tādējādi, lai to varētu pabeigt, ierodoties paredzētajā galamērķī 2016. gada 25. martā, laikā starp 11.00 un 12.00 dienā.
- 40 Nebija paredzēti nekādi atpūtas brīži nedz minētajam vadītājam, kurš vienīgais bija atbildīgs par transportlīdzekļa vadīšanu visā brauciena laikā, nedz pasažieriem, kuri brauca “saspiesti” kopā ar lielu daļu savas bagāžas platībā, kas aizņēma aptuveni 4,5 kvadrātmetrus un aptuveni 8,5 kubikmetrus, un četri no tiem (trīs personas, kas sēdēja pēdējā sēdvietu rindā, kā arī bērns, kurš sēdēja klēpī) brauca bez drošības jostām (jo to transportlīdzeklī nebija).

- 41 Visīsākais paredzētais maršruts šādam braucienam, kurš starp Romontas pilsētu Šveicē un Guardas pilsētu Portugālē ir 1643 km garumā, un, to veicot bez pārtraukuma, aizņem 16 stundas.
- 42 Transportlīdzeklim PX nebija ne tahogrāfa, ne sistēmas attiecīgo vadītāju vadīšanas laikposmu – pārtrauktu vai nepārtrauktu – reģistrēšanai.
- 43 Transportlīdzeklis PX liktenīgā negadījuma brīdī vilka piekabi ar bruto svaru (tai esot tukšai) 1300 kg, kurā atradās pārējie čemodāni un pasažieru mantas.
- 44 Šajā transportlīdzeklī pārvadāto personu un priekšmetu svars izraisīja ārkārtīgu tā izmantošanas nestabilitātes pieaugumu, kas ievērojami palielinājās, veicot tādos manevrus kā apdzīšanu un braukšanu ar ātrumu, kas pārsniedz 90 km/stundā.
- 45 Sadursmes ar kravu automašīnu spēcīguma dēļ to pasažieru, kuri ceļoja bez drošības jostām, kustība pēc inerces virsū priekšā sēdošajiem pasažieriem palielināja to bojāejas risku un neizbēgami to veicināja.
- 46 Piekabi nesedza šajā lietā aplūkotais apdrošināšanas līgums.
- 47 Atbildētājs paziņoja personai, kas iestājusies lietā, JT, ka viņš ir noslēdzis apdrošināšanas līgumu un, attiecīgā gadījumā, arī, ka viņš vēlas grozīt polisi kā transportlīdzekļa “PX” īpašnieks un ka viņš ir/būs tā parastais vadītājs.
- 48 Atbildētājs paziņoja, ka veidlapā sniegtās atbildes pilnībā atbilst patiesībai un ka viņš nav noklusējis nekādu informāciju, kas varētu ietekmēt prasītājas lēmumu par piedāvāto apdrošināšanu.
- 49 Turklāt viņš paziņoja, ka apzinās savu pienākumu precīzi iesniegt visus datus, kas tam ir zināmi vai ko viņš uzskatītu par saprātīgi svarīgiem, lai ļautu apdrošināšanas sabiedrībai novērtēt risku, kā arī paziņoja, ka apzinās pienākumu līguma darbības laikā paziņot jebkuras izmaiņas par apstākļiem vai riskiem, uz kuriem attiecas līgums.
- 50 Pēc lietas iztiesāšanas tika pasludināts spriedums, ar kuru daļēji tika apmierināta prasība un visa FGA celtā pretprasība, un *inter partes*, ar visām no tā izrietošajām tiesiskajām sekām, starp prasītāju un atbildētāju noslēgtais apdrošināšanas līgums tika atzīts par spēkā neesošu, noraidot visus pārējos prasījumus pret atbildētāju un paziņojot, ka uz apdrošināšanas līguma spēkā neesamību nevar atsaukties pret cietušajām trešajām personām un FGA.
- 51 Prasītāja *Liberty Seguros S. A.* par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 52 *Liberty S.A.* savā pārsūdzībā norāda, ka, ciktāl pārsūdzētajā spriedumā tiek atzīta un pasludināta aplūkotā apdrošināšanas līguma spēkā neesamība, esot bijis arī

jākonstatē, ka uz šo spēkā neesamību var atsaukties pret personu, kas iestājusies lietā, *Fundo de Garantia Automóvel* un līdz ar to pret pamatlietā aplūkotojā ceļu satiksmes negadījumā cietušajām personām, jo kompensācija ir jāmaksā tieši šim *Fundo [de Garantia Automóvel]*.

- 53 Iepriekš minētais izriet no Civilkodeksa 291. panta, to interpretējot kopā ar Dekrētlikuma Nr. 72/2008 2. pantu, 25. panta 1. un 3. punktu un 147. panta 1. un 2. punktu un Dekrētlikuma Nr. 291/2007 22. un 27. pantu (*a contrario*), 47. panta 1. punktu, 49. panta 1. punktu un 54. panta 4. punktu.
- 54 Minēto valsts tiesību normu piemērošana nav pretrunā Eiropas Savienības direktīvām par mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas sistēmu.
- 55 Tas tā ir tādēļ, ka Eiropas Savienības direktīvām ir vertikāla tieša iedarbība attiecībās starp privātpersonām un dalībvalsti vai publisko tiesību subjektiem (šajā gadījumā – *FGA*), kas nozīmē, ka privātpersonas var atsaukties uz direktīvas normām, kas ir pietiekami skaidras, precīzas un beznosacījumu publiskās tiesiskās attiecībās.
- 56 Tieša horizontāla iedarbība rodas attiecībās starp privātpersonām (privātās tiesiskajās attiecībās), un, lai gan Tiesas judikatūrā ir atzīta regulu tieša piemērojamība (proti, vertikāla un horizontāla tieša iedarbība), direktīvu gadījumā tajā ir paredzēta vienīgi vertikālas tiešas iedarbības iespēja attiecībās starp privātpersonām un valsti vai valsts iestādēm.
- 57 Tādējādi valsts tiesām nav nekādas rīcības brīvības attiecībā uz direktīvas tiešu piemērošanu vai, citiem vārdiem sakot, horizontālās tiešas iedarbības atzīšanu tiesvedībā starp privātpersonām, un tādēļ tās to nevar atzīt.
- 58 Šajā lietā *Liberty Seguros* saskaņā ar valsts tiesībām ir atbrīvota no civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līguma spēkā neesamības dēļ.
- 59 Valsts tiesiskā regulējuma interpretācija, kas atbilst Savienības tiesībām, nav iespējama, ja tās rezultātā tiek veikta valsts tiesību *contra legem* interpretācija.
- 60 Tādējādi tā lūdz aizstāt pārsūdzēto spriedumu ar citu, ar kuru, apmierinot prasību, tiktu atzīts un nolemts, ka starp prasītāju un atbildētāju DR noslēgtā civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līguma saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu konstatētā un atzītā spēkā neesamība ir attiecināma uz personu, kas iestājusies lietā, proti, *Fundo de Garantia Automóvel*, un personām, kas cietušas ceļu satiksmes negadījumā, kas notika Francijā 2016. gada 24. martā, nosakot pienākumu izmaksāt atlīdzību par nodarītajiem zaudējumiem pēdējiem minētajiem tieši minētajam fondam (nevis prasītājam *Liberty Seguros*).
- 61 Savā atbildes rakstā *Fundo de Garantia Automóvel* lūdza paplašināt apelācijas priekšmetu, izvirzot šādus argumentus attiecībā uz šo paplašināšanu.

- 62 *FGA* uzskata, ka tiesai *a quo* esot bijis jākonstatē, ka apdrošināšanas aģents pilnībā apzinājās atbildētāja DR prettiesisko darbību, proti, par maksu sniegtus personu pārvadājumus starp Šveici un Portugāli.
- 63 Tā rezultātā apdrošināšanas iestādes atsaukšanās uz līgumā paredzētajām atkāpēm, neapšaubāmi, ir negodīga rīcība *venire contra factum proprium* nozīmē, jo šī iestāde vēlas īstenot tādu tiesisko stāvokli, kas ir acīmredzami pretējs tās iepriekš īstenotajai rīcībai, saskaņā ar Civilkodeksa 334. panta noteikumiem.
- 64 Pat ja tam nepiekrītu, transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas līguma ietvaros apdrošināmā interese ir ceļu satiksmes negadījumā cietušajam, jo ALTR 43. panta noteikumi nevar tikt piemēroti.
- 65 Līdz ar to, pat ja tiktu atzīts, ka apdrošināšanas līgums neatspoguļo patiesas intereses, kas pelnītu tiesisku aizsardzību, īpašā obligātās apdrošināšanas sistēma prasa, lai ALTR 43. pantā paredzētā spēkā neesamība tiktu interpretēta kā vienkārša atceļamība – kurai ir jābūt saistītai ar nepatiesajām ziņām – un tādējādi uz to nevar atsaukties pret cietušajiem.
- 66 Un pat tad, ja runa būtu par spēkā neesamību – *quod non* –, uz to varētu atsaukties pret cietušajiem un, līdz ar to, pret *FGA* vienīgi tad, ja tā būtu atzīta pirms ceļu satiksmes negadījuma.
- 67 Noslēgumā *FGA* lūdz noraidīt *Liberty Seguros* celto prasību kā nepamatotu, atstājot spēkā pārsūdzēto spriedumu, un, pakārtoti, piekrist apelācijas priekšmeta paplašināšanai.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 68 Lai izskatītu tajā iesniegto prasību, iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, vai pretēji tam, kas tika nospriests pirmajā instancē, apdrošināšanas līguma spēkā neesamība, nepastāvot interesēm, kas pelnītu tiesisku aizsardzību, ir jāuzskata par tādu, uz ko var atsaukties pret cietušajām personām un *FGA*.
- 69 Pirmās instances tiesa uzskatīja, ka šajā lietā aplūkotais apdrošināšanas līgums ne tikai ir atceļams, bet ir arī spēkā neesošs saskaņā ar ALTR 43. panta 1. punktu, jo apdrošinātās personas intereses attiecībā uz apdrošināto risku nav intereses, kas pelnītu tiesisku aizsardzību.
- 70 Turpinājumā pārsūdzētajā spriedumā tika uzskatīts, ka apdrošināšanas līgumā konstatētos trūkumus – proti, jāatkārto – spēkā neesamību, nepastāvot (apdrošinātās personas) interesēm, kas pelnītu tiesisku aizsardzību saistībā ar apdrošināto risku, un atceļamību, apzinātas sākotnējo ziņu iesniegšanas pienākuma neievērošanas un no tā izrietoša transportlīdzekļa izmantošanas riska dēļ – atbilstoši piemērojamajām valsts tiesībām, proti, Dekrētlukuma Nr. 291/2007 22. pantam, kurā ir skaidri paredzēts, ka līguma spēkā neesamība var tikt

attiecināta uz cietušajām personām, un 54. panta 3. un 4. punktam saistībā ar ALTR, var izvirzīt pret cietušajām personām un FGA.

- 71 Tomēr pirmās instances tiesa pārsūdzētajā spriedumā secināja, ka šis rezultāts – proti, iespēja uz to atsaukties – nav saderīgs ar Savienības tiesībām, apgalvojot, ka “tātad, tā kā saskaņā ar Pirmās direktīvas 3. panta 1. punktu un Otrās direktīvas 2. panta 1. punktu, veicot interpretāciju atbilstoši Eiropas Savienības tiesībām un saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas pastāvīgo judikatūru, dalībvalstis nevar apdraudēt minēto direktīvu lietderīgo iedarbību, Portugāles valsts *SORCA* 22. pantā nevarēja noteikt iespēju apdrošināšanas sabiedrībai attiecībā pret cietušajām personām un *FGA* atsaukties uz izņēmumiem, kas izriet no līguma spēkā neesamības, pat ja tie pastāvēja tā noslēgšanas brīdī”.
- 72 Visbeidzot, balstoties uz šo argumentāciju, tā secināja, ka “pamatojoties uz iepriekš minēto, ir jāuzskata, ka apdrošināšanas līgums nav spēkā *inter partes* (ir neesošs intereses, kas pelnītu tiesisku aizsardzību, neesamības dēļ un ir atceļams, pamatojoties uz apdrošināšanas ņēmēja veiktu nepatiesu ziņu sniegšanu un tīšu noklusējumu), tomēr apdrošināšanas sabiedrība nevar atsaukties uz minēto spēkā neesamību attiecībā uz cietušajām trešajām personām un *FGA*”.
- 73 Iesniedzējtiesa uzskata, ka pirmās instances tiesa, šķiet, ir balstījusies uz premisu, saskaņā ar kuru strīdīgā situācija pamatlietā un situācija, kas bija pamatā lietai, kurā tika pasludināts Eiropas Savienības Tiesas 2017. gada 20. jūlija spriedums C-287/16, bija līdzvērtīgas, kā rezultātā tā secināja, ka valsts tiesības attiecībā uz šo attiecināmību/neattiecināmību ir pretrunā Savienības tiesībām, dodot priekšroku Savienības tiesībās piedāvātajam risinājumam – atbilstoši principam par Savienības tiesību pārākumu pār valsts tiesībām –, tādējādi secinot, ka apdrošināšanas sabiedrība nevarēja atsaukties pret cietušajām personām un *FGA* uz apdrošināšanas līguma atcelšanu, kas izriet no spēkā neesamības, nepastāvot interesēm, kas pelnītu tiesisku aizsardzību, vai atceļamību, kas ir sekas apdrošinājuma ņēmēja veiktai nepatiesu ziņu sniegšanai vai tīšam noklusējumam.
- 74 Tāds būtībā ir secinājums, kuru apelācijas sūdzības iesniedzēja-apdrošināšanas sabiedrība vēlas panākt no apelācijas tiesvedības, apgalvojot, ka ar 2007. gada 21. augusta Dekrētlukumu Nr. 291/2007 likumdevējs ir vienīgi vēlējies valsts tiesību sistēmā daļēji transponēt Direktīvu 2005/14/EK par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu, kā tas ir norādīts attiecīgajā preambulā, un to, ka direktīvām nav tiešas horizontālas iedarbības – šī interpretācija, kā tā mēģina pierādīt, Tiesas judikatūrā būtībā nav mainījusies.
- 75 Tāpat apelācijas sūdzības iesniedzēja-apdrošināšanas sabiedrība apgalvo, ka nelīdz atbilstīgas interpretācijas principa izmantošana, kas ir uzskatāma par alternatīvu direktīvu tiešās horizontālās iedarbības neesamībai, ņemot vērā, ka šajā lietā aplūkotajā situācijā valsts tiesiskā regulējuma interpretācija atbilstoši Savienības tiesībām nozīmētu valsts tiesību interpretāciju *contra legem*, jo, kā tas acīmredzami izriet no pārsūdzētā sprieduma, valsts tiesību akti, tos atbilstoši

interpretējot, nepieļauj citu rezultātu, kā vien iespēju atsaukties [uz spēkā neesamību pret trešajām personām], un Tiesa, ieviešot minēto principu, acīmredzami noteica, ka to nevar izmantot par pamatu tiesību interpretācijai *contra legem*.

- 76 Tomēr, lai gan būtībā tiek saglabāta direktīvu tiesās horizontālās iedarbības neesamības interpretācija – neraugoties uz no “tiesās iedarbības principa” izrietošu pretēju pienesumu – ir attīstījušies alternatīvi risinājumi minētās horizontālās iedarbības neesamībai, un par tādiem var uzskatīt plaša valsts jēdziena izmantošanu, atbilstīgas interpretācijas mehānisma izmantošanu un valsts atbildības principa par Savienības tiesību pārkāpumiem apstiprināšanu.
- 77 Tāpat galu galā ir iespējams izmantot lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu mehānismu, lai izvairītos no direktīvu tiesās horizontālās iedarbības neatzīšanas, jo Tiesas nolēmumiem ir vispārpiemērojams raksturs, un līdz ar to valsts tiesām ir jāievēro nozīme un tvērums, ko tie piešķir Savienības tiesību normai.
- 78 Šādu alternatīvu risinājumu izmantošanas tiesiskums, nepastāvot horizontālai tiešai iedarbībai, lai attiecībās starp privātpersonām piemērotu noteiktu direktīvas saturu, vispirms izriet no Savienības tiesību pārākuma principa, kas palīdz apstiprināt efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu, lai izvairītos no tā, ka valsts atbildība var iestāties par Savienības tiesību pārkāpumu.
- 79 Šajā gadījumā no visiem alternatīvajiem mehānismiem direktīvu horizontālās tiesās iedarbības neesamībai interesants šķiet atbilstīgas interpretācijas mehānisms, kas ir pazīstams arī kā netiešas iedarbības princips vai lojālas interpretācijas princips un kas būtībā ir valsts tiesu pienākums interpretēt valsts tiesisko regulējumu, ar kuru transponēta direktīva, ņemot vērā tās tekstu un mērķi.
- 80 Šis princips ir skaidri atzīts 1990. gada 13. novembra spriedumā lietā C-106/89 *Marleasing*, no kura skaidri izriet, ka interpretācijas mehānisms ir jāpiemēro arī attiecībās starp privātpersonām, nevis tikai vertikālās attiecībās; ka tas attiecas uz visām dalībvalstu iestādēm un ir piemērojams visiem valsts tiesību aktiem kopumā gan pirms, gan pēc direktīvas pieņemšanas, nevis tikai uz valsts tiesību aktiem, kas pieņemti īpaši direktīvas transponēšanai.
- 81 Tomēr 2006. gada 4. jūlija spriedumā *Adeneler* (C-212/04) Tiesa atsauca uz minētā interpretācijas veida ierobežojumiem: “valsts tiesas pienākuma ņemt vērā direktīvas saturu robežas, interpretējot attiecīgās valsts tiesību normas, nosaka vispārējie tiesību principi, īpaši tiesiskās drošības princips un atpakaļejoša spēka aizlieguma princips, un minētais pienākums nevar būt pamats valsts tiesību *contra legem* interpretācijai” (110. punkts).
- 82 Iesniedzējtiesa arī piebilst, ka ir jānorāda, ka, pat ja ar pietiekamu pārlicību tiek runāts par tēzi, ka pamatlietā aplūkotā lūguma īpašajos apstākļos iespēja uz apdrošināšanas līguma spēkā neesamību atsaukties pret cietušajām trešajām personām un *FGA* būtu pretrunā Savienības tiesībām, atbilstīgas interpretācijas princips tomēr neļauj izdarīt pretēju secinājumu, pie kāda ir nonākusi pirmā

instance, ciktāl, kā tas izriet no šajā ziņā veiktas valsts tiesību interpretācijas, šāda atbilstīga interpretācija, visticamāk, izraisītu šo tiesību *contra legem* interpretāciju, ko, kā jau tika norādīts, minētais princips nepieļauj.

- 83 Iesniedzējtiesa nav pārliecināta, ka pamatlietā aplūkotā līguma īpašajos apstākļos atsaukšanās uz apdrošināšanas līguma spēkā neesamību pret cietušajām trešajām personām un *FGA* būtu pretrunā Savienības tiesībām.
- 84 Kā uzskata minētā tiesa, tas izrietot no fakta, ka ne secīgajās direktīvās par civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu, ne šajā jomā zināmajā Tiesas judikatūrā nav atsauces uz apdrošināšanas līguma spēkā neesamību, kas izrietētu no līgumā noteiktā satura prettiesiskā rakstura. Vēl jo vairāk, no tā izriet, ka iepriekš minētajā 2017. gada 20. jūlija spriedumā prejudiciālā nolēmuma lietā C-287/16, kurā ir lemts par neiespējamību pret cietušajām personām atsaukties uz apdrošināšanas līgumiem, kuri ir atceļami gribas trūkuma dēļ, pamatojoties uz nepatiesiem paziņojumiem, kuri ir tiši sniegti saistībā ar transportlīdzekļa īpašumtiesībām un tā parastā vadītāja identitāti, vai apdrošināšanas līgumiem, kuri ir spēkā neesoši, jo apdrošinātajai personai nav interešu, kas pelnītu tiesisku aizsardzību, saistībā ar segto risku, pret, bet šajā judikatūrā nekas nav teikts par iespēju (vai tās neesamību) atsaukties uz spēkā neesamību, kas izriet no tāda apdrošināšanas līguma, kura priekšmets ir darbība, kas ne tikai nav atļauta un līdz ar to tiek veikta slepus, bet kas arī nevar tikt atļauta, jo ir nelikumīga un prettiesiska, tādējādi, ka tostarp varētu uzskatīt, ka paši transportlīdzekļa izmantotāji, trešās cietušās personas – kā to uzskata prasītāja, neraugoties uz to, ka faktiskie apstākļi uz to nenorāda – rīkojās “ļauticīgi”, jo tie nevarēja nezināt minētās darbības slepeno un prettiesisko raksturu.
- 85 Tātad ir skaidrs, ka pamatlietā aplūkotais apdrošināšanas līgums papildus tam, ka tas ir atceļams, ir spēkā neesošs, kā tas ir secināts apstrīdētajā nolēmumā, jo nekādā ziņā nevar apgalvot, ka nelikumīgas darbības risks varētu atbilst “interesēm, kas pelnītu tiesisku aizsardzību”. Ir iespējams, ka šajā gadījumā nav piemērojams ALTR 43. pants, bet gan, visticamāk, šī tiesību akta 14. pants, kas attiecas uz “aizliegtu apdrošināšanu” un kura 1. punkta a) apakšpunktā jau ir aizliegts noslēgt apdrošināšanas līgumus, ar kuriem tiek segti riski, kas izriet no kriminālatbildības, veicot prettiesiskas darbības, vai disciplinārās atbildības dēļ, un kurā turklāt turpinājumā ir nodrošināts, ka ir piemērojami “vispārīgi noteikumi par vienošanās satura likumību”, tādējādi neizbēgami norādot uz Civilkodeksa 280. un 294. pantu noteikumiem.
- 86 Bez tam šāda spēkā neesamība nekādā gadījumā nevar tikt pielīdzināta atceļamībai sakarā ar riska apzinātu nenorādīšanu sākotnējā vai vēlākā paziņojumā atbilstoši ALTR 24. panta 1. punktam, 25. un 91. pantam. Tas nebija nejauši, ka atbildētājs – apdrošinājuma ņēmējs neminēja veidu, kādā tas bija paredzējis izmantot apdrošināmo transportlīdzekli. Šādos apstākļos šī [kaitē ne tikai apdrošināšanas uzņēmumam, iejaucoties par divpusēju uzskatītajā līdzsvarā starp maksājamo prēmiju un risku, bet sabiedrībai kopumā, radot ļoti būtisku risku ceļu satiksmē, kā par to liecina notikušais negadījums.

- 87 Pirmajā instancē tika nolemts – un, šķiet, šis lēmums ir kļuvis galīgs –, ka pamatlietā aplūkotais apdrošināšanas līgums nav spēkā tā priekšmeta prettiesiskuma dēļ, līdz ar to spēkā neesamība šī iemesla dēļ nevar tikt pārveidota par atceļamību, un tādējādi ir jāsecina, ka strīdā aplūkotajā situācijā tiek izvirzīts nepatīss jautājums, proti, jautājums par iespējamību vai neiespējamību pret cietušajām trešajām personām un *FGA* atsaukties uz atceļamību .
- 88 Tas, par ko jālemj saistībā ar prasību, ir – vai kopumā pret cietušajām trešajām personām un *FGA* saistībā ar tāda transportlīdzekļa izmantošanu, par kura civiltiesisko atbildību ir noslēgts apdrošināšanas līgums, var atsaukties uz šī līguma spēkā neesamību, kas izriet no tā priekšmeta nelikumības, pat tad, ja trešās personas varēja apzināties šo nelikumību.
- 89 Iesniedzējtiesa uzskata, ka uz šo jautājumu nav sniegta atbilde minētajā 2017. gada 20. jūlija Tiesas spriedumā, kura rezolutīvajā daļā tika nospriests:
- “[...] Direktīvas 72/166/EEK [...] 3. panta 1. punkts un [...] Otrās direktīvas 84/5/EEK [...] 2. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, var atsaukties uz transportlīdzekļa civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līguma spēkā neesamību attiecībā pret cietušajām trešajām personām apdrošināšanas ņēmēja sākotnēji sniegto nepatieso ziņu par attiecīgā transportlīdzekļa īpašnieka un parastā vadītāja identitāti dēļ vai tādēļ, ka personai, kurai par labu vai kuras vārdā ir noslēgts šis apdrošināšanas līgums, nebija ekonomiskas intereses noslēgt minēto līgumu.”
- 90 Tieši atsaucoties uz profesora A. Menezeša Kordeiru [*Menezes Cordeiro*] atzinumu, kas pievienots pamatlītas materiāliem, iesniedzējtiesa norāda, ka “kļūda, ko Tiesa konstatējusi aplūkotajā spriedumā [C-287/16], ir ļoti ierobežota. Attiecīgajā lietā aplūkotajā strīdīgajā līgumā bija tikai nepatieso ziņu saistībā ar transportlīdzekļa parastā vadītāja identitāti “traips”, tomēr minētā neprecizitāte neizraisīja būtisku riska palielināšanos. Savukārt konkrētajā liktenīgajā ceļu satiksmes negadījumā, kas notika Francijā, “traips” nebija šāds: mums ir pavisam cita realitāte nekā tā, kas ietverta līgumā, ar ievērojami augstāku risku un nozīmīgiem prettiesiskuma apstākļiem”.
- 91 Tādējādi *Tribunal da Relação de Coimbra* uzskata, ka uz jautājumu, kas ir prasības priekšmets, nav atbildes ne minētajā Tiesas spriedumā, ne citos spriedumos ceļu satiksmes negadījumu jomā, un līdz ar to nav zināms Savienības tiesību saturs saistībā ar pamatlietā aplūkoto jautājumu.
- 92 LESD 267. pantā ir paredzēts šādās situācijās iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas, jāprecizē, ir mehānisms, saskaņā ar kuru Tiesas kompetencē ir interpretēt vienīgi Savienības tiesības, nevis valsts tiesības.
- 93 Ar LESD 267. panta otro daļu visām valsts tiesām ir sniegta iespēja vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saistībā ar to izskatīšanā esošajām

lietām, un šajā ziņā pietiek ar to, ka tiek izvirzīts jautājums par Savienības tiesību interpretāciju vai spēkā esamību, kam ir nozīme attiecīgajā lēmumā.

- 94 *Tribunal da Relação de Coimbra* trešā civillietu palāta nolemj apturēt tiesvedību, lai uzdotu Eiropas Savienības Tiesai sākumā norādītos prejudiciālos jautājumus.

DARBA VERSIJA